

Notitie

Opdrachtgever: [REDACTED]
Auteur: [REDACTED]
Betreft: Wnb-onderzoek Koninginneweg 17 – 23
Zuid-Beijerland
Projectnummer: 2622
Datum: 7 oktober 2022

Inleiding

In het kader van de sloop van een woonblok met drie rijtjeswoningen aan de Koninginneweg 17-23 te Zuid-Beijerland (Figuur 1) is Bureau Stadsnatuur gevraagd om een soortenonderzoek uit te voeren naar Huismus *Passer domesticus*, Kerkuil *Tyto alba* en vleermuizen. Doel van het onderzoek was vast te stellen of beschermde situaties omtrent de Huismus, Kerkuil en/of vleermuizen aanwezig zijn in het kader van de Wet natuurbescherming.

Figuur 1. Weergave van de onderzoekslocatie (rood omlijnd).

Beschrijving plangebied

Huidige situatie en toekomstige situatie

Het plangebied ligt ten zuiden van de dorpskern van Zuid-Beijerland in de gemeente Hoekse Waard (provincie Zuid-Holland; Figuur 1). Ten westen van het plangebied ligt de Koninginneweg met daarachter een nieuwbouwwijk uit de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw. Ten noorden van het plangebied ligt een watergang

en wordt een nieuwe woonwijk gebouwd. Ten oosten van het plangebied is vrij uitzicht over de polder. Enkele tientallen meters ten zuiden van het plangebied ligt de algemene begraafplaats van Zuid-Beijerland.

Het plangebied bestaat op dit moment uit een rijtje van drie woningen met een zadeldak/gebroken dak met holle knik aan de achterzijde en een vrijstaande vervallen boerderij. Op de daken liggen platte keramische kruispannen en de kopgevels zijn voorzien van een windveer en waterbord ter bescherming van de dakrand. Deze dakelementen zijn bij nummer 17 intact (Figuur 2, foto linksboven) en bij nummer 21 kapot/weggewaaid (Figuur 2, foto rechts boven). De woningen zijn gebouwd in 1920 en hebben geen spouwmuur. Rond de woningen ligt voornamelijk bestrating en er zijn een voortuin en een achtertuin aangelegd. In de achtertuinen staan twee stenen schuurtjes met zadeldaken van holle dakpannen en ten noorden van de woningen staat een vrijstaande garage. Binnen het plangebied zijn geen waterpartijen of watergangen aanwezig. De tuin van woning nummer 17 is goed onderhouden; de andere tuinen zijn enigszins verwilderd waarbij hoog gras en ruigtekruiden als Grote brandnetel *Urtica dioica* de overhand hebben. Achter woning nummer 21 staan een grote Vlinderstruik *Buddleja davidii* en een eucalyptusboom. De woning aan nummer 23 is sterk vervallen (Figuur 2, foto linksonder). Het dak is ingestort en de tuin rondom is verwilderd. Aan de voorkant groeit een Klimop *Hedra helix* over de gevel en deels het ingestorte dak naar binnen. Alleen de woning aan nummer 17 was bewoond tijdens het onderzoek.

Figuur 2. Impressie plangebied. Linksboven overzicht van de woningen aan de Koninginneweg. Rechtsboven voorkant van de woningen met voortuinen vanaf nummer 21 gezien. Linksonder aanzicht vervallen woning nummer 23 met verwilderde tuin. Rechtsonder aanzicht achterkant woningen nummer 17 en 19 met stenen schuurtje en achterliggende vrijstaande garage.

Toekomstige inrichting plangebied

Voor deze quick scan is uitgegaan van een sloop- en nieuwbouw scenario waarbij alle woningen en opstallen gesloopt worden om plaats te maken voor nieuwbouw.

Methodiek

In onderstaande paragrafen wordt de opzet van het huismus-, vleermuis- en kerkuilonderzoek uiteengezet.

Opzet huismusonderzoek

Er is onderzoek verricht naar Huismus *Passer domesticus*. Hierbij is gelet op territoriaal gedrag, nestbouw en roepende jongen. De inventarisaties zijn conform het Kennisdocument Huismus (Bijl 2a, 2017) opgezet. Hierbij zijn twee bezoeken gebracht door een ecoloog in de periode 1 april tot 15 mei 2022 met minimaal 10 dagen ertussen.

Tabel 2. Datum, weersomstandigheden en tijdsperiode per veldbezoek voor Huismussen.

Datum	Bewolkingsgraad	Temperatuur	Wind	Neerslag	Tijd
20-04-2022	0/8	12 °C	3 O	Geen	08:00 - 10:00
13-05-2022	6/8	15 °C	4 W	Geen	07:00 - 09:00

Opzet kerkuilonderzoek

In de periode van begin februari tot en met half oktober is middels drie bezoeken gekeken worden naar de aanwezigheid van Kerkuil. Twee bezoeken zijn tegelijkertijd met het onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd en zijn gericht op territoriaal gedrag, zoals de aanwezigheid van krijssende vogels of bedelende jongen. Eén bezoek vond overdag plaats om te kijken naar sporen van Kerkuil. Hierbij is gelet op de aanwezigheid van krijtsporen of braakballen. Het onderzoek naar Kerkuil is opgesteld op basis van het Kennisdocument Kerkuil (Bijl 2b, 2017).

Opzet vleermuisonderzoek

Het vleermuisonderzoek is gericht op het vaststellen van het gebiedsgebruik door deze beschermde dieren. Op basis van de Wet natuurbescherming (art. 3.5) zijn niet alleen de dieren zelf, maar ook enkele gebiedsfuncties specifiek beschermd. Het gaat hierbij om verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vaste vliegroutes. Wanneer activiteiten deze functies treffen dan moet gewerkt worden volgens een Ecologisch Werkprotocol en/of is een ontheffing Wet natuurbescherming nodig. Onderzoek naar de aanwezigheid van essentieel foerageergebied en vaste vliegroutes is meegenomen in de opzet.

Bij het onderzoek zijn de landelijke richtlijnen van het Vleermuisprotocol gehanteerd (GaN, Zoogdiervereniging & NGB 2021). Het Vleermuisprotocol maakt onderscheid naar de volgende functies en bijbehorende onderzoeksinspanning. Bij de opzet van dit onderzoek is rekening gehouden met de resultaten van de uitgevoerde quick scan (van Doorn, 2022). Er is rekening gehouden met de aanwezigheid van zomer- en paarverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis en zomerverblijfplaatsen van Laatvlieger:

- *Zomerverblijfplaatsen*

Dit deelonderzoek richt zich op de zomerverblijfplaatsen van vleermuizen in de periode 15 mei – 15 juli. Om de te verwachten vleermuissoorten effectief te kunnen onderzoeken zijn drie bezoeken uitgevoerd, tweemaal vanaf zonsondergang en eenmaal in de periode tot zonsopkomst. Tussen de avondbezoeken zit minimaal 20 dagen en tussen het avond- en ochtendbezoek zit tevens minimaal 20 dagen.

- *Paarverblijven*

De paar- en winterverblijven in de periode 15 augustus – 1 oktober kunnen zich op andere locaties bevinden dan de zomerverblijfplaatsen. Om de te verwachten vleermuissoorten en functies effectief te kunnen onderzoeken, zijn twee veldbezoeken uitgevoerd minimaal vanaf een uur na zonsondergang. Tussen de bezoeken zit minimaal 20 dagen.

- *Essentieel foerageergebied en vaste vliegroutes*

Dit onderdeel richt zich op de aanwezigheid van vaste vliegroutes en essentieel foerageergebied van vleermuizen in en rond het plangebied. Om deze functies te kunnen onderzoeken zijn twee bezoeken uitgevoerd (gecombineerd met bezoeken voor andere functies) met minimaal acht weken tussen de bezoeken.

De inventarisaties zijn door twee ecologen uitgevoerd met behulp van heterodyne batdetectors met opnamefunctie (Pettersson D240x), een batlogger opnameapparaat (Elekon Batlogger M) en warmtebeeldcamera (Pulsar Helion XP28). Bij ieder bezoek zijn alle waargenomen vleermuizen vastgelegd met bijbehorende GPS-locatie. Waar mogelijk zijn gegevens over de soort en het gedrag genoteerd. De data en weersomstandigheden staan in Tabel 1.

Tabel 1. Datum, weersomstandigheden en tijdsperiode per veldbezoek voor vleermuizen.

Datum	Bewolgingsgraad	Temperatuur	Wind	Neerslag	Tijd	Zonsondergang/-opkomst
24-05-2022	8/8	15 °C	3 ZW	Geen	21:40 – 23:45	21:43
14-06-2022	0/8	17 °C	2 NO	Geen	22:00 – 00:05	22:04
08-07-2022	2/8	11 °C	2 W	Geen	03:25 – 05:30	05:30
25-08-2022	2/8	22 °C	1 Z	Geen	01:10 – 03:10	06:41
20-09-2022	4/8	13 °C	0 N	Geen	21:45 – 23:32	19:47

Determinatie van geluidsoptnames met de Batloggers is achteraf uitgevoerd met behulp van de softwareprogramma's BatExplorer 2.0. (Elekon AG 2018) en Batsound 4.01 (Pettersson Elektronik 2008) en op basis van vooraf gestelde akoestische kenmerken (Barataud 2015, Russ 2012, Skiba 2009).

Resultaten

Onderstaand worden de resultaten van de deelonderzoeken naar de verschillende beschermde soorten uiteengezet.

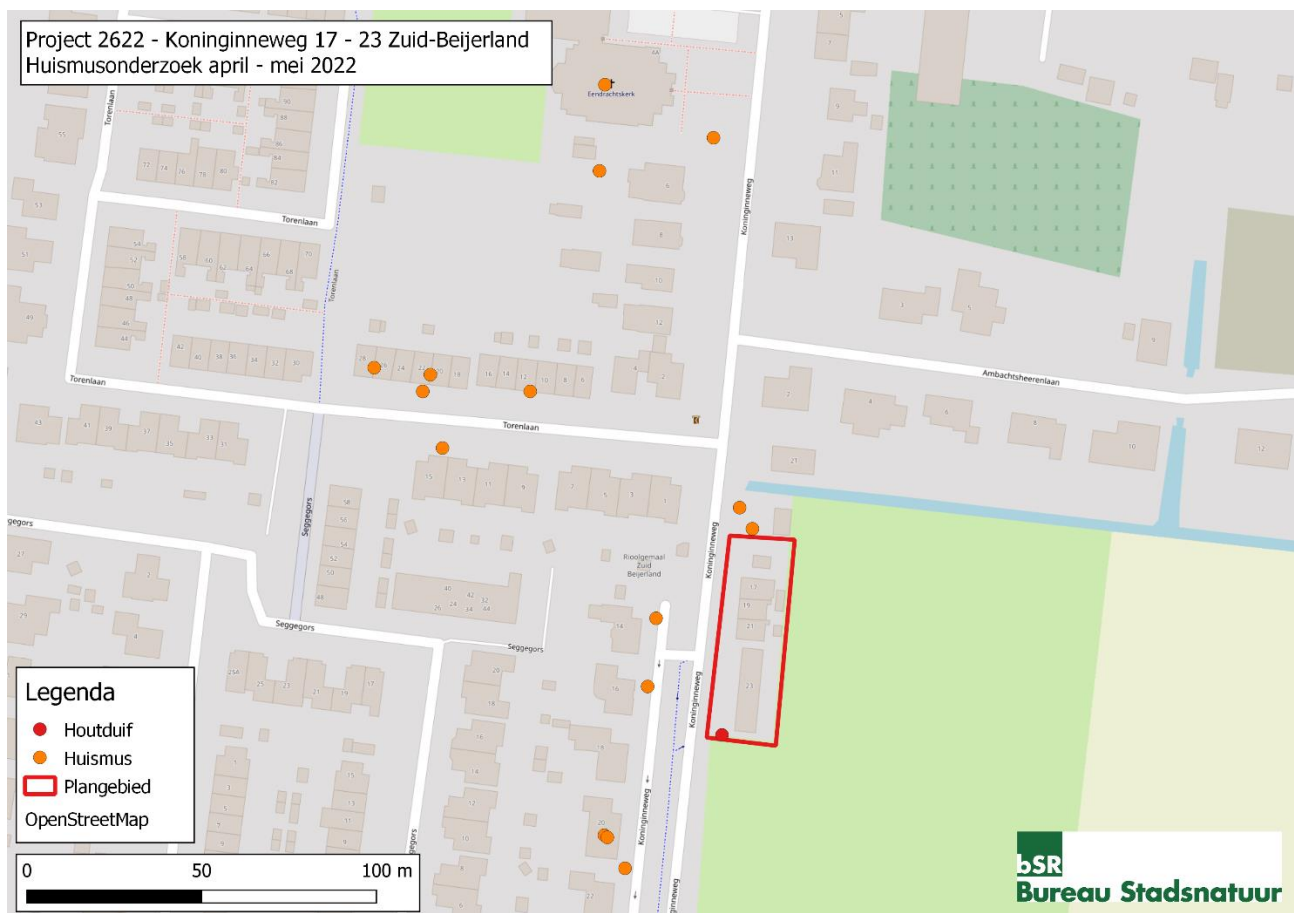
Vogels

Huismus

Gedurende het gehele onderzoek zijn op diverse plaatsen Huismussen waargenomen in en rond het plangebied. Er zijn geen waarnemingen gedaan die een aanwijzing waren voor broedende Huismussen in de woningen in het plangebied. In de omgeving zijn wel broedende Huismussen waargenomen (Figuur 3). Onder de dakpannen van de dakkapel van de woning aan de Koninginneweg 20 net ten zuiden van het plangebied is tijdens het eerste veldbezoek een invliegende Huismus waargenomen. Tijdens het tweede veldbezoek zijn roepende jongen vanonder de dakpannen van dit dakkapel gehoord. De bomen en groene hagen langs de westkant van de Koninginneweg dienen hierbij als schuilplaats, geleidende groene structuren en foerageergebied voor de Huismussen. In de Torenlaan, ten noordwesten van het plangebied, zijn tevens Huismussen waargenomen. De eengezinswoningen met zonnepanelen dienen als broedplaats voor de Huismussen. Op diverse plaatsen zijn tijdens beide veldbezoeken Huismussen waargenomen die onder de zonnepanelen schoten. Een derde locatie met veel activiteit van Huismus is de kerk ten noorden van het plangebied. Deze ligt op ongeveer 100 meter van het plangebied. Hier waren meerdere roepende mannetjes te horen aan de achterkant van de kerk en de naastgelegen woning. De resultaten van dit onderzoek komt overeen met de resultaten van een onderzoek naar Huismus door Elzerman Ecologisch Advies in 2017 (Elzerman, 2017). Naar aanleiding van het onderzoek kan geconcludeerd worden dat zich geen broedende Huismussen in het plangebied bevinden.

Naast nestgelegenheid zijn een aantal omgevingsfactoren in de leefomgeving van de Huismus belangrijk die invloed hebben op de staat van instandhouding van de lokale populatie (BIJ12a, 2017). Het gaat hierbij om voedselaanbod, schuilmogelijkheden en drinkplaatsen. In de Torenlaan is waargenomen dat op diverse plaatsen door bewoners voedsel aangeboden wordt. Dit wordt tevens gedaan in de achtertuin van de enige bewoonde woning (Koninginneweg 17) in het plangebied. Het wegvallen van één voedselplaats zal geen grote invloed hebben op de populatie Huismussen in Zuid-Beijerland. Deze verblijven voornamelijk in de woonwijk naast het plangebied, waar voldoende voedsel aangeboden wordt door bewoners.

De hagen in het plangebied bieden schuilgelegenheid aan Huismussen die in de omgeving broeden. Deze hagen zullen met de beoogde ruimtelijke ontwikkeling verdwijnen. Door een ruim aanbod aan groen in de wijk naast het plangebied zal dit weinig invloed hebben op de populatie Huismussen in de omgeving. In het plangebied is geen open water, watergang of vijver aanwezig, waarmee het verdwijnen van drinkplaatsen van Huismussen uit te sluiten is. Uit de resultaten van het huismusonderzoek blijkt dat er geen beschermde functies voor de Huismus aanwezig zijn.

Figuur 3. Resultaten huismusonderzoek Koninginneweg Zuid-Beijerland.

Kerkuil

Er is tijdens de veldbezoeken voor vleermuizen gelet op de aanwezigheid van Kerkuil. Deze soort heeft een voorkeur voor een vaste rust- en verblijfplaats in schuren of vervallen woningen. De woning aan de Koninginneweg 23 is sterk vervallen (Figuur 4). Tijdens de veldbezoeken voor vleermuizen is gelet op uitvliegende individuen, gekrijs of het geluid van bedelende jongen. Deze belangrijke kenmerken voor de aanwezigheid van een nestplaats zijn niet waargenomen. Daarnaast is met het oog op de veiligheid overdag van buitenaf met verrekijker gekeken naar krijtsporen van Kerkuil. Deze kunnen op raamopeningen zitten of zichtbare balken van de zolder. Deze zijn niet aangetroffen. De woning is in een zodanig vervallen staat dat betreden niet meer toegestaan is.

Figuur 4. Aanzicht vervallen woning Koninginneweg 23. Links de voorkant met Klimop en rechts de achterkant.

Overige vogels

Tijdens het eerste veldbezoek voor Huismussen is een Houtduif *Columba palumbus* waargenomen in het plangebied. Deze Houtduif vloog doelgericht de Klimop in, die over de vervallen woning aan de Koninginneweg 23 groeit. Het was duidelijk dat deze Houtduif in de Klimop broedt. Bij de ontwikkeling in het plangebied moet rekening gehouden worden met broedvogels in de Klimop.

Vleermuizen

Zomerverblijfplaatsen

Gedurende het onderzoek naar zomerverblijfplaatsen zijn overvliegende Gewone dwergvleermuizen *Pipistrellus pipistrellus* en Ruige dwergvleermuizen *Pipistrellus nathusii* waargenomen. Deze maakten gebruik van de watergang ten noorden van het plangebied en de bomenrij van de begraafplaats 100 meter ten zuiden van het plangebied. In het voorjaar is gepost om te kijken of er vleermuizen uit de woningen kwamen. De kopgevels zijn geschikt en onder de loodflappen rond de schoorstenen zitten openingen (van Doorn, 2022). Hiervoor is met twee ecologen gepost, zodat deze potentiële plekken goed in de gaten gehouden konden worden. Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen tijdens de veldonderzoeken. Tevens zijn bij het ochtendbezoek geen invliegende individuen waargenomen. De aanwezigheid van een zomerverblijfplaats van een vleermuis kan uitgesloten worden. De analyse van batloggeropnamen geeft een goed beeld van de vleermuizen in de omgeving. Er zijn bij de omgevingscheck met behulp van de Batlogger in het voorjaar enkel opnamen gemaakt van Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis. Er zijn geen andere vleermuissoorten opgenomen.

In de omgeving van het plangebied is een kraamkolonie van de Gewone dwergvleermuis aangetroffen in de woning aan de Torenlaan 13. Er zijn hier zwermende dieren en roepende jongen waargenomen.

Paar- en winterverblijfplaatsen vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken in het najaar zijn op diverse plaatsen baltsende vleermuizen waargenomen met de batdetector en de warmtecamera. Dit zijn mannetjes die in het najaar hun territorium verdedigen tegen andere mannetjes en daarnaast de vrouwtjes proberen te lokken om te paren (Limpens *et al.* 1997). De meeste baltsactiviteit speelde zich af in de Torenlaan ten noordwesten van het plangebied. Hier zijn diverse Gewone en Ruige dwergvleermuizen baltsend waargenomen. Er is een baltsende Ruige dwergvleermuis in de Torenlaan 1, Torenlaan 13 en Torenlaan 28 waargenomen. Daarnaast vloog een baltsende Gewone dwergvleermuis door de Torenlaan. Ten zuiden van het plangebied, bij de begraafplaats, is tevens een baltsende Ruige dwergvleermuis waargenomen. Tijdens het tweede bezoek is een baltsende Ruige dwergvleermuis aan de Koninginneweg 16 waargenomen. Er zijn in het najaar geen vleermuizen waargenomen die binding hebben met het plangebied.

Vliegroute en foerageergebied

Tijdens alle veldbezoeken zijn overvliegende Gewone en Ruige dwergvleermuizen waargenomen. De watergang ten noorden van het plangebied wordt gebruikt als oriëntatiepunt en er jagen Gewone dwergvleermuizen. Ten zuiden van het plangebied jagen Gewone en Ruige dwergvleermuizen op de begraafplaats en boven de watergang ten westen van de Koninginneweg. Het plangebied kan niet aangemerkt worden als essentieel foerageergebied, omdat hier geen vleermuizen bleven jagen. Daarnaast is het geen onderdeel van een vliegroute.

Conclusies en aanbevelingen

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- Er zijn geen jaarrond beschermde rust- en/of verblijfplaatsen van Huismus aanwezig in de woningen of de directe omgeving;
- Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van Kerkuil;
- Er zijn geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de woningen of de directe omgeving;
- Het plangebied vormt ook geen essentieel foerageergebied of vaste vliegroute voor vleermuizen.

De voorgenomen werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder restricties vanuit de Wet natuurbescherming.

Aanbevelingen die gedaan worden, zijn als volgt:

- *Houd rekening met broedvogels*
In de bomen en struiken in de tuinen en in de Klimop van Koninginneweg 23 kunnen vogels broeden. Controleer voorafgaand aan de start van de werkzaamheden op aanwezigheid van bewoonde nesten. Indien een bewoond nest wordt aangetroffen dan mogen de werkzaamheden, die verstoring kunnen zijn, pas uitgevoerd worden op het moment dat het nest op natuurlijke wijze verlaten is. Daarom wordt aangeraden buiten het broedseizoen te werken. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met juli, maar is geen wettelijk vastgestelde periode. Het hangt af van de nestbouw en het moment van broeden. Houd er rekening mee dat bijvoorbeeld een Houtduif *Columba palumbus* nog tot in september kan starten met broeden. Waar nodig kunnen bomen of struiken buiten het broedseizoen gesnoeid worden om broeden te voorkomen.
- *Pas de Zorgplicht toe tijdens de werkzaamheden*
Het is niet uitgesloten dat een amfibie in het plangebied lopen of een Egel onder de struiken vandaan komt. Voor alle wilde planten en dieren geldt de Zorgplicht. Dit is een algemene fatsoenseis om onnodige schade, lijden of doden van deze organismen te voorkomen. Bij de werkzaamheden kan hier invulling aan gegeven worden door een amfibie of zoogdier dat op het werkterrein verschijnt de ruimte te geven om het terrein te verlaten. Indien nodig dan kan het dier naar een geschikt leefgebied verplaatst worden buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- *Natuurinclusief bouwen*
De ruimtelijke ontwikkeling biedt de mogelijkheden om meerwaarde te creëren voor de biodiversiteit. Door in de ontwerpfase al te kijken naar mogelijkheden voor het creëren van nest- en verblijfplaatsen kan de nieuwbouw kansen bieden om het plangebied aantrekkelijk te maken voor dieren (Vink, Vollaard & de Zwarte 2017). In het ontwerp van de woningen plan kan gedacht worden aan het integreren van verblijfsruimtes voor vleermuizen of nestkasten voor vogels in de buitengevels van de nieuwbouw. Maar ook de aanleg van een daktuin met een variëteit aan (bij voorkeur inheemse) planten biedt mogelijkheden. Dergelijke maatregelen zijn geen wettelijke verplichting, maar dragen bij aan een vergroting van de biodiversiteit. Bovendien draagt een groene omgeving positief bij aan het aanzicht van de omgeving. Diversiteit aan planten en bomen heeft daarbij meerwaarde (Sivarajah *et al.* 2018, Matsuoka 2010).

Literatuur

- Barataud, M. 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze; Muséum national d'Histoire naturelle, Parijs.
- BU12a. 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0, juli 2017. BU12, Utrecht.
- BU12b. 2017. Kennisdocument Kerkuil *Tyto alba*. Versie 1.0, juli 2017. BU12, Utrecht.
- Doorn, E. van 2021. Quick scan Koninginneweg 17 - 23 Zuid-Beijerland. bSR-notitie 2528. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.
- Elzerman S.D. 2017. Onderzoek beschermde soorten Wnb Koninginneweg te Zuid-Beijerland. Rapport 2017-05. Elzerman Ecologisch Advies, Maasdam
- GaN, Zoogdiervereniging & NGB. 2021. Vleermuisprotocol 2021. Versie januari 2021. Gegevensautoriteit Natuur/Zoogdiervereniging/Netwerk Groene Bureaus, Nijmegen/Nijmegen/Odijk.
- Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Matsuoka RH. 2010. Student performance and high school landscapes: examining the links. *Landscape and Urban Planning* 97(4): pp. 273–82.
- Russ, J. 2012. British bat calls. A guide to species identification. Pelagic Publishing, Exeter.
- Sivarajah, S., Smith, S.M. & Thomas, S.C. 2018. Tree cover and species composition effects on academic performance of primary school students. *PLOS ONE*, 13(2): <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0193254>.
- Skiba. R. 2009. Europäische Fledermäuse. Westarp Wissenschaften-Verlagsgesellschaft mbH, Hohenwarsleben.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechtelijke. bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Bijlage – Wettelijk kader

1. Inleiding

De Wet Natuurbescherming is per 1 januari 2017 van kracht en vervangt de Flora- en faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet 1998. De informatie hieronder vat de belangrijkste feiten samen met betrekking tot de bescherming van soorten via de Wet natuurbescherming, en is gericht op personen en instanties die te maken krijgen met de wet in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, beheer en onderhoud. Uitvoering van de wet valt onder de verantwoordelijkheid van de provincies, met uitzondering van grote infrastructurele projecten aan onder meer waterwegen; daarbij blijft de Rijksoverheid het bevoegd gezag. De inhoud van deze samenvatting betreft in eerste instantie de algemeen geldende verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming en in tweede instantie de Zuid-Hollandse context waarin deze verbodsbepalingen moeten worden toegepast. De aanvullende regelgeving rond bescherming van soorten in Natura 2000-gebieden wordt hier slechts kort besproken.

2. Doel van de Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming beschermt de van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren en natuurgebieden.

3. Beschermingsregimes soorten

In de Wet natuurbescherming zijn drie categorieën soorten onderscheiden met een eigen beschermingsregime en daaraan gekoppelde verbodsbepalingen: vogels, habitatrichtlijnsoorten en overige soorten. Een soort kan niet onder meer dan één van deze regimes vallen. Vogels vallen per definitie onder het regime van de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn betreffen Europese beschermingsregimes waar met de verbodsbepalingen artikel 3.1 en 3.5 in de Wet natuurbescherming in Nederland invulling aan wordt gegeven. Het regime 'andere soorten', artikel 3.10, heeft betrekking op soorten die alleen vallen onder een nationaal beschermingsregime; deze soorten zijn niet vermeld in de Europese richtlijnen. De drie beschermingsregimes met hun verbodsbepalingen zijn hieronder weergegeven.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel B, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8 (bepalingen dat ontheffing of vrijstelling kan worden verleend, hier niet uitgebreid besproken), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel B, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de Bosmuis, de Huisspitsmuis en de Veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

4. Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland

De provinciale verordening bevat onder andere regels voor faunabeheereenheden en diverse vrijstellingen voor het bestrijden van schade en het uitvoeren van werkzaamheden. Ook is in de verordening opgenomen voor welke soorten een vrijstelling geldt van de verbodsbepalingen in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming (zie de soortenlijst verderop onder 'Beschermd andere soorten in Zuid-Holland (artikel 3.10)').

5. Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland

In de provinciale beleidsregel staan onderwerpen als het verlenen van tegemoetkomingen in de faunaschade en de vergunningverlening voor Natura 2000-gebieden.

6. Vogelsoorten met een (potentieel) ongunstige staat van instandhouding in Zuid-Holland (artikel 3.1)

Naar aanleiding van artikel 3.1 lid 5 heeft Bureau Stadsnatuur een lijst opgesteld van vogelsoorten waarbij verstoring van wezenlijke invloed kan zijn op de staat van instandhouding in Zuid-Holland. Het betreft soorten die als broedvogel in de provincie voorkomen en waarvoor onder de Flora- en faunawet reeds een jaarronde bescherming van nestlocaties en vaste rustplaatsen gold (de onder de Flora- en faunawet als 'categorie 1 t/m 4' gekwalificeerde soorten), aangevuld met soorten die op basis van actuele gegevens van Sovon een ongunstige staat van instandhouding kennen (de voorheen als 'categorie 5' gekwalificeerde soorten met een negatieve populatietrend en/of een kleine, kwetsbare populatie) en waarvoor derhalve gemitigeerd of

gecompenseerd zou moeten worden in geval van conflicterende ruimtelijke ontwikkeling en beheer. Deze lijst is niet uitputtend en kan naar aanleiding van ontwikkelingen in de toekomst worden gewijzigd op basis van ecologisch zwaarwegende omstandigheden, zoals veranderingen in populatie-omvang of areaal van een soort. Het effect van de ingreep op de instandhouding van de soort is uiteindelijk leidend in de afweging of sprake is van een beschermde (en daarmee ontheffingsplichtige) situatie. Het gaat om de volgende 85 soorten:

Appelvink	Groene specht	Krooneend	Roerdomp	Tureluur
Baardmannetje	Grote gele kwikstaart	Kwak	Roek	Veldleeuwerik
Blauwe reiger	Grote karekiet	Kwartelkoning	Scholekster	Velduil
Boerenzwaluw	Grote mantelmeeuw	Kleine zilverreiger	Slechtvalk	Visdief
Bontbekplevier	Grutto	Lepelaar	Slobeend	Waterral
Boomvalk	Havik	Matkop	Snor	Watersnip
Bosuil	Huisbus	Middelste zaagbek	Sperwer	Wielewaal
Bruine kiekendief	Huiszwaluw	Noordse stern	Spotvogel	Wilde eend
Buizerd	Grote zilverreiger	Nachtegaal	Spreeuw	Wintertaling
Dwergstern	Ijsvogel	Oeverzwaluw	Sprinkhaanzanger	Woudaap
Eider	Kerkuil	Ooievaar	Steenuil	Wulp
Gele Kwikstaart	Kievit	Patrijs	Steltkluut	Zomertaling
Gierzwaluw	Kleine bonte specht	Porseleinhoen	Stormmeeuw	Zomertortel
Goudvink	Kleine plevier	Purperreiger	Strandplevier	Zilvermeeuw
Graspieper	Kluut	Raaf	Tafeleend	Zwarte roodstaart
Gauwe Klauwier	Kneu	Ransuil	Tapuit	Zwarte stern
Gauwe vliegenvanger	Koekoek	Ringmus	Torenvalk	Zwartkopmeeuw

7. Beschermde habitatrichtlijnsoorten in Zuid-Holland (artikel 3.5)

Soorten uitsluitend vermeld in Bijlage II – Beschermingsregime artikel 3.5 alleen van toepassing in Natura 2000-gebieden.

De volgende 2 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen uitsluitend in voor deze soorten aangewezen Natura 2000-gebieden onder het beschermingsregime artikel 3.5:

Nauwe korfslak	Zeggekorfslak
----------------	---------------

Soorten vermeld in Bijlage IV – Beschermingsregime artikel 3.5 van toepassing.

De volgende 40 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen onder het beschermingsregime artikel 3.5:

Groenknolorchis	Steur	Noordse woelmuis	Laatvlieger	Bultrug
Kruipend moerasscherm	Boomkikker	Otter	Meervleermuis	Dwergvinvis
Platte schijfthoren	Heikikker	Bosvleermuis	Rosse vleermuis	Gewone dolfin
Bataafse stroommossel	Kamsalamander	Franjestaart	Ruige dwergvleermuis	Gewone vinvis
Gevlekte witsnuitlibel	Poelkikker	Gewone baardvleermuis	Tweekleurige vleermuis	Griend
Groene glazenmaker	Rugstreeppad	Gewone dwergvleermuis	Vale vleermuis	Potvis
Rivierrombout	Zandhagedis	Gewone grootoorvleermuis	Watervleermuis	Tuimelaar
Houting	Bever	Kleine dwergvleermuis	Bruinvis	Witsnuitdolfijn

8. Beschermde andere soorten in Zuid-Holland (artikel 3.10)

De volgende 35 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen onder het beschermingsregime artikel 3.10 (NB: betreft uitsluitend als 'wild' gekwalificeerde plantensoorten; bron: verspreidingsatlas.nl):

Blaasvaren	Grote leeuwenklauw	Stofzaad	Grote modderkruiper	Grijze zeehond
Bokkenorchis	Karhuizer anjer	Schubvaren	Kwabaal	Steenmarter
Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Smalle raai	Ringslang	Waterspitsmuis
Brede wolfsmelk	Knolspirea	Stijve wolfsmelk	Boommarter	
Bruinrode wespenorchis	Moerasgamander	Tengere veldmuur	Damhert	
Dreps	Naakte lathyrus	Wolfskers	Das	
Echte gamander	Rozenkransje	Aardbeivlinder	Eekhoorn	
Glad biggenkruid	Ruw pazelzaad	Grote vos	Gewone zeehond	

9. Soorten waarvoor in Zuid-Holland een vrijstelling geldt van beschermingsregime artikel 3.10

In Zuid-Holland is een vrijstelling van de verbodsbepalingen artikel 3.10 van toepassing op de volgende 22 soorten:

Bastaardkikker	Aardmuis	Egel	Konijn	Wezel
Bruine kikker	Bosmuis	Gewone bosspitsmuis	Ree	Woelrat
Gewone pad	Bunzing	Haas	Rosse woelmuis	
Kleine watersalamander	Dwergmuis	Hermelijn	Veldmuis	
Meerkikker	Dwergspitsmuis	Huisspitsmuis	Vos	

10. Geïntroduceerde soorten in Zuid-Holland

Soorten die zich door menselijk toedoen buiten hun natuurlijke areaal hebben gevestigd (geïntroduceerde soorten) vallen in Zuid-Holland niet onder de beschermingsregimes van artikel 3.1, 3.5 of 3.10, tenzij sprake is van een populatie die langer dan 50 jaren achtereen heeft standgehouden in de provincie (mond med. PZH, maart 2017). Voorbeelden in een Zuid-Hollandse context zijn beschermde plantensoorten uitgezaaid vanuit tuinen en Vroedmeesterpad, al dan niet moedwillig geïntroduceerd door terrariumhouders. Plantensoorten die lokaal zijn geïntroduceerd en als 'niet wild' zijn beschouwd in Zuid-Holland, zijn onder meer:

Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Knollathyrus	Echte gamander	Bergnachtorchis	Wilde Weit
------------------------	------------	--------------	----------------	-----------------	------------

Diersoorten die zijn geïntroduceerd en als 'niet wild' worden beschouwd in Zuid-Holland, zijn onder meer:

Boomkikker	Muurhagedis	Vroedmeesterpad	Quaggamossel	Aziatische modderkruiper	Blauwband
------------	-------------	-----------------	--------------	--------------------------	-----------

De beschermde status van soorten als Muskusrat (sinds 1975 gedocumenteerd voor de provincie) en Nijlgans (eerste geval in 1967) kan op grond van het bovengeschetste 50 jaar-criterium ter discussie worden gesteld.

11. Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgbeginsel (artikel 1.10 en 1.11) opgenomen: de intrinsieke waarde van soorten is vastgesteld in een doelbepaling en geldt voor alle soorten, los van een beschermingsregime. Het is een algemeen geldende fatsoenseis die erop neerkomt dat redelijkerwijs vermijdbare schade aan en verstoring van planten en dieren moet worden voorkomen.

12. Wanneer ontheffing aanvragen?

Wanneer redelijkerwijs kan worden vermoed dat verbodsbepalingen ten gevolge van een voorgenomen activiteit worden overtreden, moet eerst worden bepaald of mitigerende (verzachtende) maatregelen de schade kunnen beperken of tenietdoen zodat het overtreden van het verbod kan worden voorkomen. Wanneer het overtreden van een verbod onvermijdelijk is en er moet worden gecompenseerd voor veroorzaakte schade, dan dient men een ontheffing aan te vragen. Het aanvragen van een ontheffing heeft alleen zin als de functionaliteit van een plangebied voor een beschermde soort voldoende nauwkeurig in beeld is gebracht. Meestal is hier een uitgebreid onderzoek voor nodig waarin rekening wordt gehouden met de seizoensactiviteit van een soort. Dergelijk onderzoek dient aan bepaalde richtlijnen te voldoen op basis waarvan de kwaliteit en volledigheid ervan worden gecontroleerd door de Omgevingsdienst (zie onder). Een randvoorwaarde is daarnaast dat een aanvraag vergezeld dient te gaan van een zogenaamd activiteitenplan. Hierin moet een initiatiefnemer van een potentieel schadelijke handeling het belang van de voorgenomen activiteit onderbouwen en aangeven welke mitigerende en/of compenserende maatregelen ten gunste van de soort(en) in kwestie worden getroffen.

13. Omgevingsvergunning via gemeente

Wanneer er sprake is van een omgevingsvergunning mogen ontheffingen voor beschermde soorten aanhaken. Bij aanhaken moet de gemeente een volledigheidstoets uitvoeren en verzorgt de gemeente de toetsing door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH). Ten behoeve van een aanvraag zijn een onderzoeksrapport met inventarisatiegegevens en een activiteitenplan noodzakelijk. Met de aanvraag van een omgevingsvergunning is een wettelijke beslistermijn gemoeid van maximaal 26 weken. De gehele aanvraag verloopt via de gemeente. Voor meer informatie, zie: <https://www.omgevingsloket.nl>

14. Losse ontheffing via provincie

Wanneer een ontheffing aangevraagd moet worden waarbij geen omgevingsvergunning nodig is, is de beslistermijn 13 weken met maximaal 7 weken verlenging. De gehele aanvraag verloopt via Omgevingsdienst Haaglanden. De leges bedragen EUR 1800,-. Ten behoeve van een aanvraag zijn een onderzoeksrapport met inventarisatiegegevens en een activiteitenplan noodzakelijk. Voor meer informatie en aanvraagformulieren, zie: <https://omgevingsdiensthaaglanden.nl/aanvraag-wet-natuurbescherming.html>

15. Gedragscodes

Gedragscodes in het kader van de Wet natuurbescherming worden alleen gemeentelijk of branchebreed opgesteld en dienen te worden goedgekeurd door het Ministerie van Economische Zaken. Bestaande gedragscodes die zijn goedgekeurd onder de Flora- en faunawet zijn, indien nog niet verlopen, nog altijd geldig voor de soorten die onder de Wet natuurbescherming onder één van de drie beschermingsregimes vallen. Voor nieuwe beschermde soorten waarvoor geen mitigerende maatregelen zijn vermeld in gedragscodes zal mogelijk een ontheffing noodzakelijk zijn. Voor soorten die niet (meer) onder een strikt beschermingsregime vallen hoeft niet per se te worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Er moet desalniettemin altijd rekening worden gehouden met de wettelijke zorgplicht.

16. Handhaving

Bij een vermoede overtreding van een verbodsbepaling in de Wet natuurbescherming kan handhaving worden ingeschakeld. In Zuid-Holland is de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZHZ) hiervoor verantwoordelijk. Voor meer informatie, zie: <https://www.ozhz.nl/themas/natuur/>

Melding van een vermoede overtreding:

Telefoon: 078-770 85 85 / 0888-333 555

mail: meldingwnb@ozhz.nl

website: <https://www.ozhz.nl/themas/natuur/misstand-schade-of-verstoring-gezien/>

Overige contactgegevens:

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Afdeling Toezicht en Handhaving

Postbus 550

3300 AN Dordrecht